

Sylwia Kustosz

Rymuję i buduję

– aktywizowanie mowy w zabawach z *darami*

„Mowa i myślenie (...) powinny się rozwijać na podstawie zmysłowego doświadczenia dziecka, prawidłowych połączeń między spostrzeżeniami i wyobrażeniami a ich słownymi oznaczeniami (...)”.

(Tyborowska 1957)

Mowa, a właściwie jej zaburzenia, są niestety jednym z częstszych problemów występujących w rozwoju współczesnych przedszkolaków. Opóźnienia, deformacje mają różne podłoża, a rolą rodziców, nauczycieli jest, jak mówił Froebel, pielegnowanie rozwoju, stwarzanie warunków do optymalnego rozwoju i przeciwdziałanie czynnikom destrukcyjnym, eliminowanie ich (Strzemeska, Weryho 1895).

Czynnikami zaburzającymi prawidłowy rozwój mowy mogą być m.in. niewłaściwe bajki, zabawki czy spieszczanie i infantylizowanie komunikatów płynących od dorosłych do dzieci. Jak zaaranżować przestrzeń, jak zorganizować zabawy i zajęcia, by były one przyjemne dla dziecka, a jednocześnie aktywizowały i rozwijały je werbalnie?

Należy zwrócić uwagę na podstawowe elementy rozwoju mowy dziecka, czyli rozwój organu mowy, rozwój społecznego kontaktu dziecka z otoczeniem oraz **rozwój działalności dziecka**.

Ostatni punkt powinien być punktem odniesienia dla pedagogów, terapeutów, rodziców. Nic nie działa na dziecko tak motywująco i emocjonująco, jak jego własna działalność, twórczość, konstruowanie. Materiałem, który można dostosować do każdego wieku i poziomu rozwoju mowy, są *dary* Froebela, tworzące wachlarz możliwości w toku planowania i realizowania codziennych zajęć nie tylko w przedszkolu.

Wyliczanki

Krótkie, rytmiczne, rymowane wyliczanki połączone ze wskazywaniem wymienianych przedmiotów wprowadzają dzieci do kolejnych zabaw. Stosowane codziennie, stanowią element stały, punkt odniesienia, dają dzieciom poczucie bezpieczeństwa, przewidywalności.

*Kula, sześcian, walec,
jest nam tu wspaniale,
raz, dwa, trzy
ja i ty!*

*Piłki, klocki i patyki,
kolorowe koraliki,
darów mnóstwo mamy,
zaraz zaczynamy!
Ha, ha, ha,
ty i ja!*

*Zielony, żółty, fioletowy,
czerwony i pomarańczowy,
kolorы różne znamy,
ulubione mamy.
Raz, dwa, trzy,
jaki kolor lubisz ty?*

(Kustosz 2014)

Zabawy ruchowe/integracyjne

Zabawy łączące ruch, manipulację i krótkie wierszowane polecenia są dla dzieci okazją do budowania pozytywnego obrazu siebie, wzmacniania więzi w grupie, rozwijania pamięci oraz odreagowywania napięć i nadmiaru emocji.

*Roztańczyła się piłeczka, wyskoczyła z pudełeczka
tańczy, tańczy i wiruje, kręci się i podskakuje,
raz, dwa, trzy, zatańcz z nią ty!*

*(...) piłeczka z pudełka wyjrzała i do dzieci pomachała,
rozejrzała się wokół, z kim przywita się wesolo?*

*Niesforna piłeczka na stole leżała,
przy każdym dotknięciu zaraz uciekała.
Popchniesz lekko – toczy się powoli,
popchniesz mocno – złapać się nie pozwoli.*

*Mała piłeczka paluszek złapała
i paluszek zawijała.
Już paluszek uwalniamy
i następny zawijamy.*

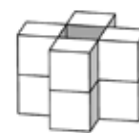
*Piłka wkoło podróżuje, w naszych rękach dobrze się czuje,
teraz chwilę odpoczywa, w czyich rękach się ukrywa?*

(Kustosz 2014)

*Kto z was u mnie się zatrudni
do budowy wspólnej studni?
Na wysokość – klocki dwa,
kto z was radę temu da?
Studnia ma mieć cztery boki,
w środku tunel zaś głęboki,
dwa i dwa, i dwa, i dwa –
z ośmiu klocków studnia ta.*

Oprócz wskazanych powyżej przykładów zabaw kierowanych przez pracownika i zabawa z froebelskimi *darami* w naturalny sposób pobudza i rozwija dziecięcą kreatywność, także w kontekście rozwoju mowy. Sama forma *darów* – prostota, dostępność, możliwości manipulacyjne, poznawanie wielozmysłowe, dają liczne bodźce do rozpoczęcia procesu komunikacji. Pytania o kształt, barwę, podobieństwa, pytania o podejmowane próby konstrukcyjne (*Co budujesz? Co to będzie? A kto tu będzie mieszkał?*) wskazują dziecku na wartość jego aktywności oraz nasze zainteresowanie, stąd wejście w dialog odbędzie się w atmosferze radości i bezpieczeństwa.

*Kilka klocków w ręku mam,
chętnie tobie klocki dam.
Coś z tych klocków ułożymy...
Co to będzie? – Zobaczymy!*

(Kustosz 2014)

Zaciekawienie dziecka, stworzenie warunków do osiągnięcia sukcesów, wzbudzenie motywacji i radości twórczej to klucze do werbalnej aktywizacji dziecka. Jest to w pełni możliwe w oparciu o pracę z *darami* i założenia pedagogiczne Froebela. Słowo, liczba i kształt – mówił Froebel – to wymiary, w których dziecko poznaje świat. Słowo jest podstawą do budowania wiedzy o świecie, relacji, pewności siebie. ■

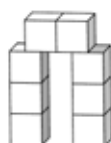
Zabawy konstrukcyjne

W toku zabaw z *darami* dzieci przekonają się, że nawet z ograniczonej ilości elementów można wznosić różnorodne konstrukcje. Zasób doświadczeń dzieci może być zróżnicowany, stąd inspiracją do swobodnej twórczości mogą być schematy konstrukcyjne – od najprostszych (z ośmiu klocków) po bardziej skomplikowane. Towarzyszącym konstrukcjom rymowane historie, instrukcje, opisy systematyzują działania dziecka, rozwijają koncentrację uwagi i stanowią impuls do rozbudowywania zarówno konstrukcji, jak i opowieści im towarzyszących.

*Trzy klocki podstawy
i po jednym z boku –
budujemy krok po kroku;
żeby nie nastąpił krach,
zbudujemy jeszcze dach.*

*Trzy klocki z prawej,
trzy z lewej ułożę,
kto mi zbudować bramę pomoże?
ułoż na górze dwa klocki
nieruchomo.
Stoi już brama?
– Stoi, wiadomo!*

Bibliografia

- Bilewicz-Kuźnia B., *Dar Zabawy. Program Wychowania Przedszkolnego*, Lublin 2014.
- Kustosz S., *Rymuję i buduję. Rymowanki i wiersze do darów*, Lublin 2014.
- Strzemeska J., Weryho M., *Wychowanie przedszkolne. Podręcznik dla wychowawców*, Warszawa 1895.
- Tyborowska K., *O rozwoju mowy dziecka*, Warszawa 1957.

partner cyklu

Sylwia Kustosz – nauczyciel w Przedszkolu z Oddziałami Integracyjnymi nr 12 w Lublinie, doktorantka pedagogiki UMCS w Lublinie, autorka zbioru wierszy *Rymuję i buduję. Rymowanki i wiersze do darów*. Obszary jej zainteresowań naukowych to: pedagogika F. Froebela, pedeutologia, zabawki i zabawy dziecięce.